

SLOVENSKA BESEDA

Uredništvo: Dalmatinova 8 - Uprava: Selenburgova 7/II - Naročnina: Letno 40 Din, polletno 20 Din, četletno 10 Din - Čekovni račun 17.152
Izhaja vsak petek

ŠTEVILKA 15

V LJUBLJANI, 8. APRILA 1938

LETNIK II.

Dr. Dinko Puc:

Tujci

Ob stradanju lastnih bratov moramo takoj zavarovati svoje interese pred tujimi vsiljivci

Vprašanje tujcev je pri nas vedno aktualno. Ni skoro sestanka strokovnih organizacij ali nezaposlenih intelektualcev, da bi se ne razpravljalo o zavednega naroda nevrednem dejstvu, da pri nas še vedno najde lažje kruh Bog ve od kod prišli tujec, kakor istotako ali boljše kvalificiran naš državljani.

Običajno se končajo taki sestanki s pozivom na oblasti, naj ukrepe vse potrebno, da se nepotrebnim tujci izženejo, odnosno, da se preskrbi domačinom kruha.

Oblast nato revidira sezname tujcev, nakar dobe nekateri teh tujcev, običajno najrevnejši in najnedolžnejši ter najmanj škodljivi pozive, naj znova prosijo za podaljšanje dovoljenja za bivanje. Končni uspeh je samo ta, da državni erar profitira znatno vsoto na kolkih.

Po našem mišljenju je treba na stvar gledati drugače. Vprašanja zaposlitve tujcev ni reševati pavšalno. Treba je vprašanje razčleniti, da vidimo njegovo bistvo in kaj se dá v stvari napraviti.

Predvsem si bodimo na jasnem, da oficijelno statistike ne kažejo prave slike. V njih so kot tujci navedeni vsi, ki nimajo našega državljanstva. Med njimi je tedaj zelo mnogo takih, ki so našega rodu in jezika, ki pa še niso dobili našega državljanstva, ker je danes iz nerazumljivih razlogov našemu človeku težje dobiti državljanstvo, kot najbolj obiskurnemu Židu. Teh seveda ne moremo in ne smemo šteti med tujce.

Ostane še precejšnje število pravih tujcev. Pri presoji njihovega položaja se moramo zavedati, da državna oblast ne more čestokrat ničesar urediti. To je predvsem tam, kjer obstoja reciprociteta. Tak je položaj predvsem napram Nemčiji, v kateri je sigurno zaposleno vsaj toliko, ako ne več Jugoslovancev, kakor je nemških državljanov pri nas.

Država se tu ne more močno eksponirati, ker lahko napravi več škode, kot koristi. Stvar je treba prijeti drugače.

Ni drugega sredstva, kot s propagando in moralnim pritiskom vplivati na domača podjetja, da vedno in povsod upoštevajo v prvi vrsti domače ljudi. Kako to napraviti, seveda ne more biti naloga teh vrst.

Predvsem pa moramo postopati tako, kot zdravniki: profilaktično. Mnogo težje je bolezen ozdraviti, kot preprečiti jo. Mnogo težje je spraviti koga ob mesto, kot preprečiti, da ga zasede. Pri tem delu pa zadeva oblastva najvažnejša naloga, ki je pa doslej niso v zadostni meri izvrševala.

Naša država je bila vedno pribežališče vseh izgnancev. Kdor je bil kje nezadovoljen ali preganjan, vsak se je zatekel k nam. Če smo svoje rojake in tudi brate slovanske krvi sprejeli gostoljubno, je prav in dobro, ker svoje krvi ne smemo zatajiti nikdar in nikoli. Toda, ali je bilo potrebno, da smo imeli vrata na stežaj odprta tudi vsem, ki so res tuje krvi? Koliko spekulantov, verižnikov in temnih eksistenc si je našlo dobrega kruha na račun domačih ljudi!

Tudi s samostani in tujimi redovi smo že prenasajeni. Naj se zgodi, kjerkoli si bodi karkoli, posledica je, da dobimo nekaj redov iz tujih dežel. Tako prehaja zemljiška posest na veliko v mrtve roke. Tu pa se ne skrbi samo za dušni blagor slovenskega ljudstva, marveč se izvajajo vse mogoče obrti in trgovski posli, ki skrečujejo našemu delovnemu ljudstvu zaslužek.

Dr. Dinko Puc: Vprašanje tujcev je pri nas vedno aktualno. Ni skoro sestanka strokovnih organizacij ali nezaposlenih intelektualcev, da bi se ne razpravljalo o zavednega naroda nevrednem dejstvu, da pri nas še vedno najde lažje kruh Bog ve od kod prišli tujec, kakor istotako ali boljše kvalificiran naš državljani.

Dr. M. Korun:

O dvojni politiki

Ker imamo čisto vest, lahko vsak hip vsakomur postrežemo z jasnim odgovorom in stvarnimi dejstvi

1.

Na naš članek v 9. številki «Slovenske Besede» z dne 25. februarja t. l., ki je bil naslovljen na skupino okrog «Slovenske vasi», nam le-ta v članku, ki ga je napisal g. dr. Lončar, odgovarja v št. 6 in 7a pod naslovom «Dvojna politika».

Ne bi bilo prav, če na ta članek ne bi odgovorili. Takoj v začetku svojega odgovora pa moramo z zadoščenjem ugotoviti, da se prijetno razlikuje od raznih osebnih napadov, s katerimi so bili včasih poprej napolnjeni predali «Slovenske vasi». Dosegli smo torej, kar smo hoteli doseči, da prenehajo med opozicijskimi skupinami osebni in nestvarni napadi, ki gredo

samo tretjim v korist. Upamo, da bo «Slovenska vas» tudi v bodoče opuščala osebne napade.

Članek v «Slovenski vasi» ima naslov «Dvojna politika». Članek vidi, kakor mi razumemo članek, dvojno politiko pri g. dr. Pucu, ki da je bil viden predstavnik prejšnjega režima, pa tudi pri naši skupini kot taki, češ da je njeno stališče glede narodnega edinstva vprašljivo, če ne za danes, pa za jutri. Zamerja nam, da smo del radikalne stranke, ki da je bila «doslej v bistvu velesrbska».

Kar se tiče «dvojne politike» g. dr. Puca, smo že v članku od 25. februarja 1938 povedali vse, kar je bilo potrebno. V bistvu gre za to, da-li se sme političnemu člo-

veku «odpušiti» politično preteklost, tudi če ne kaže popolnoma ravne razvojne črte.

G. dr. Lončar misli, da se more, samo ne v vsakem primeru, tako torej, da je treba v poedinem primeru oceniti vse okolnosti in potem izreči svoje mnenje.

Prav, toda vprašam, kdo naj bo tisti sodnik? Ali pripadniki drugih političnih struj ali lastni pristaši?

Na to vprašanje g. članek ne daje direktnega odgovora. Toda glede osebe g. dr. Puca je očitno mnenja, da je naše stališče napadno, ker pravimo, da so osebna vprašanja notranja vprašanja strank, ki jim dotični pripada, ne pa drugih političnih strank.

Praktično se zato postavlja vprašanje takole:

Ali je umestno in koristno odklanjati politično sodelovanje s kako politično skupino, kadar bi bilo očitno koristno in potrebno, zato, ker je njen vidnejši predstavnik oseba, ki na drugi strani ne uživa polnega zaupanja?

Mislimo, da greši, kdor bi zato sodelovanje odklanjal. To mnenje smo zastopali v svojem članku in

ga zastopamo tudi danes. V tej točki nas g. dr. Lončar ni prepričal, kljub obširnemu in teoretično lepemu razglabljanju, ki za praktično politično delo ni uporabno.

To je čutil tudi g. dr. Lončar sam in je preko osebe g. dr. Puca prešel k svojemu drugemu delu izvajanj, ki izzvene, če prav ne popolnoma odklonilno, a vendar bistveno tako, da ni za sodelovanje z nami, ker da delamo tudi v načelnem vprašanju «dvojno politiko», predvsem kar se tiče vprašanja našega narodnega edinstva. Mi da smo še nevarnejši, kakor pa «jugoslovanski nacionalisti», ki da hočejo nasilno in takoj ustvariti jugoslovanski narod, dočim prepuščamo mi to vprašanje bodočnosti in razvoju.

V zvezi s temi razmotirvanji piše g. članek tudi o sporazumu od 8. oktobra 1937 in še o nekaterih drugih zanimivih in važnih vprašanjih.

Zato hočemo — po vrsti — povedati k našim vprašanjem tudi mi svoje mnenje in končno ponoviti to, kar smo o vprašanju narodnega edinstva večkrat na tem mestu povedali in napisali.

Varnost države

Česa se morejo resno zavedati vsi oni, ki vodijo usodo narodov

Pogosto se postavlja vprašanje, ali more biti zunanje-politični položaj kake države, kakega naroda popolnoma neodvisen od notranje-političnega položaja. Pri površnem opazovanju stvari bi se zdelo, da imajo posamezne države zelo

čvrst zunanje-politični položaj, čeprav se, splošno vzeto, trdi, da njihova notranje-politična situacija ni tako zelo dobra. Medtem pa je jasno, da je zunanje-politični položaj vsakega naroda, brez ozira na njegove pogodbe ali obveze, vreden le toliko, kolikor je vredna moč njegove notranje konsolidacije. Ne more biti zdrave zunanje politike, če notranje stanje ni zdravo in močno. Ta ugotovitev je že tolikokrat dokazana kot absolutno točna.

Z ozirom na vse to pa tudi obratno. Če je zunanje-politični položaj neke države navidezno slab, dejansko ni slab, če je njena notranje-politična situacija postavljena na čvrsto in solidno podlago, če v državi vlada splošno zadovoljstvo, če je narod zadovoljen, če je dovolj dela in napredka in če vladajo v državi vsa ona načela, ki narodu jamčijo in zagotavljajo popolno svobodo.

Čimbolj je zadovoljen narod, tem varnejša je država, tem močnejša je njena notranja moč in tem odločnejši je njen odpor. Če pa je narod nezadovoljen, potem tudi nobena zunanje-politična, navidezno dobra pozicija države njej sami ne daje one avtoritete, ki jo tako zelo potrebuje, da se more v odnošajih z ostalimi državami

in narodi postaviti v bran proti vsakemu vplivu ali zahtevi, ki zadeva njene temeljne interese.

Zato pa se demokratične države, v katerih vlada prava, resnična demokracija, v zavesti teh resnic in v mejah vseh danih možnosti trudijo, da stalno posvečajo največjo pozornost notranje-političnim problemom. Odtod tudi težnja vseh voditeljev demokratičnih držav po absolutni ohranitvi vseh pridobitev svobode, enakosti in enakopravnosti. S tega gledišča nam postaja razumljivo ono silno stremljenje za tem, da se vse socialne difference in izkoriščanje narodnega bogastva do maksima izenačijo. Zato pričujemo razumevatni trud, da se odstranijo vsi vzroki nezadovoljstva bodisi političnega, bodisi socialnega, bodisi gospodarskega značaja.

Evropa preživlja težke izkušnje. Na eni strani surova sila, na drugi pa želja in volja demokratičnih narodov, da zavarujejo in zagotovijo mir, da ohranijo pridobitve današnje civilizacije in da pripomorejo k temu, da pride človeštvo do čim višje stopnje kulture in blagostanja. In vse te izkušnje, vse te nevarnosti in vse te pretrese bodo narodi izdržali in se jim uspešno uprli le tedaj, če bodo popolnoma zadovoljni, če bodo povoljno rešene vse njihove upravičene zahteve in če jim bodo zagotovljene enakost, enakopravnost in svoboda.

Tega se morajo edino in predvsem zavedati vsi oni, ki vodijo usodo narodov!

„Pilsudskijev zakon“

Poljski parlament v Varšavi je sprejel pred nekaj dnevi poseben zakon, ki nosi ime «Zakon v obrambo imena Jožefa Pilsudskega». Ta zakon določa, da se bo vsaka žalitev imena in spomina pokojnega maršala Pilsudskega kaznovala s težko ječo do 5 let. Poljska se mora za svojo državno

samostojnost zahvaliti predvsem Jožefu Pilsudskemu in se morajo zato najenergičneje preprečiti in onemogočiti vsa nevarna in umazana rovanjenja mračnih elementov, ki se na vse načine trudijo, da bi čimbolj umazali veličino in svetli spomin pokojnega maršala. Parlament je sprejel novi zakon

POLITIČNI
TEDEN

Po veliki manifestaciji demokratičnega bloka v Gornjem Mladencu, ki je napravila nad vse globok vtis v srbski politični javnosti in je pokazala, kako mogočno je ukoreninjena demokratična ideja med šumadijskim ljudstvom, se nadaljujejo v vodstvu Združene opozicije posvetovanja o nadaljni politični akciji med narodom. V to svrhu so se sestali v stanovanju g. Ljube Davidovića v Beogradu šefi strank Združene opozicije, zlasti za zagrebsko koalicijo gg. dr. Šutej in V. Vilder, poleg njih pa še nekateri drugi prvaki demokratičnega bloka gg. Gavrilović, Vlačić in Grol. Na konferenci se je sklenilo, da se skličejo slični shodi, kakor je bil v Gornjem Mladencu, še v teku tega meseca v Kragujevcu, Šabcu, Smederevu, Valjevu in Užicu. Ti shodi naj bi predstavljali nekaj uvod v široko zasnovano politično kampanjo za prihodnje državnozborske volitve. Znano je namreč, da je minister za notranje zadeve g. dr. Korošec v proračunski debati napovedal parlamentarne volitve, ki naj bi se po stilizaciji njegove izjave vršile še letos, ni se pa točno izjavil, katera rega meseca. Od tedaj se v našem notranjem političnem življenju čisto naglo izglede novih parlamentarnih volitev in v zvezi s tem zavzema politično življenje tudi oblike sondiranja terena glede na ta pomembni notranje-politični dogodek.

Delovanje demokratičnega bloka se vedno bolj izgraja tudi po provinci, kjer se po vseh večjih krajih ustanavljajo krajevni odbori Združene opozicije. Tako se je v teh dneh ustanovil sličen odbor tudi v Banjaluki, ki je znana trdnjava svobodoumnih tendenc. Za predsednika je bil izvoljen ugledni zemljoradniški politik g. dr. Čubrilović, za podpredsednika pa znani prvak HSS g. dr. Ljubičić. Radikalno stranko zastopa bivši poslanec g. Kosta Majkić. Nedavno zborovanje v Gornjem Mladencu je pokazalo tudi nad vse nazorno veliko složnost vseh strank, katere druži vodilna misel narodnega sporazuma in demokratične ureditve države, ko so se poleg priznanih voditeljev zbrali tudi prvaki, katerim nasprotni tabor trajno podtika namene, da hočejo iti svoja pota. Konec vsemu temu veselju so napravile določne izjave zlasti gg. dr. Ribara in dr. Dragoljuba Jovanovića, da hočeta vse svoje politično delovanje razvijati in usmerjati edino v okviru Združene opozicije.

V zvezi s skupščinskimi volitvami pripravlja vlada po svojih izjavah tudi nove politične zakone, zlasti zakon o volitvah narodnih poslancev, zakon o tisku in zakon o zborovanjih ter združevanjih. Demokratični blok gleda mirno na razvoj dogodkov v bližnji prihodnosti, ker ve, da je jugoslovansko ljudstvo po svojem političnem nagnjenju vedno težilo za demokracijo in svobodo in se tem idealom ne bo nikdar izneverilo niti pod najhujšim pritiskom. Važni dogodki ne le v notranjosti naše države, temveč tudi v njeni neposredni bližini od zunaj pa kličejo vse ljudi dobre volje v strnjene vrste, ki naj bi omogočile, da bi naš narod današnji splošni politični kaos v Evropi prebrodil brez težkih udarcev.

enodušno po skrajšanem postopku, ne da bi ga dobil predhodno v proučitev in odobritev parlamentarni pravni odbor.

Predložitev in sprejem omenjenega zakona v obrambo spomina maršala Pilsudskega ima izrazito politično ozadje. Ta zakon je treba smatrati kot direktno posledico znanih dogodkov, ki so se odigrali v Vilni v zadnjih dneh februarja. V tamkajšnjem narodnodemokratskem listu «Dzienia Wilenski» je bil namreč objavljen članek, ki je — čeprav v skriti obliki — žalil spomin maršala Pilsudskega. Na objavo tega članka so ostro reagirali aktivni častniki tamkajšnje garnizije, ki so avtorja članka, docenta vseučilišča v Vilni Cyvinskkega, napadli v njegovem stanovanju in ga pretepli do krvi. Nato se je napotila ta skupina oficirjev, ki jih je bilo kakih 40, iz stanovanja docenta Cyvinskkega z avtomobilu v uredništvo «Dzienia Wilenskogo», kjer so častniki okupirali uredniške prostore, jih deloma demolirali in strahovito pretepli izdajatelja lista in bivšega narodnodemokratskega podpredsednika

parlamentarizma Zwierzynskega, dva urednika lista in redakcijskega slugo. Medtem je prišel v uredništvo, ves v obvezah, docent Cyvinski, hoteč objaviti v listu napad v svojem stanovanju. Častniki so ga v uredništvu ponovno pretepli.

O poteku teh dogodkov cenzura listom ni dovolila pisati. Široka javnost je izvedela za vse podrobnosti šele iz interpelacije konzervativnega senatorja Bninjskega na predsednika vlade, ki je opozoril vlado na to, da je bilo postopanje častnikov v Vilni vzrok za protiakcijo akademske omladine v Vilni. Poznanju in Lvovu, ki da je bila škodljiva za poljske državne interese. Interpelant je zahteval, da se postavijo vsi prizadeti častniki pred disciplinsko sodišče. Nekateri, vladi naklonjeni listi so senatorja Bninjskega zaradi tega silno ostro napadli in ugotovili, da je bila reakcija častnikov v garniziji v Vilni na žalitev imena maršala Pilsudskega docela upravičena in na mestu. Poljska javnost se zaradi teh dogodkov še vedno ni pomirila.

Domači pomenki

Uradni popravek oz. pojasnilo

Ni res, da se sedanja občinska uprava nikakor ne more postavljati pred bivšo občinsko upravo glede vprašanja ljubljanskih cest, temveč je res, da se sedanja mestna uprava trudi, kolikor je v njeni moči, da uredi vprašanje ljubljanskih občinskih cest, kakor zahtevajo prometne potrebe in po željah meščanov. Sedanja občinska uprava je z inkorporacijo okoljskih občin prevzela 141 km novih cest, ki so vse makadamske in o katerih ljubljanski meščani dobro vedo, v kakšnem stanju so in kdo nosi krivdo za njihovo slabo stanje. Jasno je, da ni mogoče tako ogromnega prirastka cest v kratkem času spraviti v dobro stanje. Bivša občinska uprava je imela pred inkorporacijo okoljskih občin v oskrbi le ca. 266 km cest, dočim jih ima sedanja uprava 407 km. V Ljubljani je poleg tega še nekaj cest drugega reda, za katere tudi bivša občinska uprava ni skrbel, ker so morali za te ceste skrbeti zasebniki, nekaj cest pa je tudi državnih, za katere ni dolžna skrbeti mestna občina in glede katerih ne morejo leteti občinski na mestno upravo.

Letošnja zima in zmrzlina je izredno dolgo trajala. Vsakemu lajku je jasno, da se ceste zaradi zmrzovanja pozimi ne morejo obnavljati. Kako neupravičena pa je omenjena kritika, pa se vidi zlasti iz tega, da navaja ulice in ceste, ki deloma niti ne spadajo v dolžnost oskrbovanja mestne občine, deloma pa so povsem v redu oskrbovane.

Cesta pod hribom na Viču proti Združenim opekarnam je v oskrbi zasebnih interesov tamkajšnjih opekarn, ki morajo cesto vzdrževati tudi zaradi čezmerne porabe. Šmartinska cesta do pokopališča pri Sv. Križu je bila pred dvema mesecema obnovljena in valjana s parnim valjarjem. Poljanska cesta od Ambroževega trga proti Štepanji vasi je bila nasuta in valjana na jesen; Karlovska cesta in dalje Dolenjska cesta je v vsej dolžini državna cesta ter je v oskrbi državnih uradov. Ceste na Cankarjevem in Gallusovem nabrežju ter Prulah so redno vzdrževane in so bile na hodnikih ponovno nasute. Mokre in blatne pa so bile ceste zaradi dolge zime oziroma zmrzovanja. Tega nedostatka pa še tako obilno posipanje ne more odpraviti.

Dokler bodo ceste makadamske, se bodo nedostatki zaradi zmrzovanja vsako leto ponavljali brez ozira na politično pripadnost občinskih uprav. Tlakovanje cest pa je silno drago in odvisno od finančnih možnosti mestne občine. To bi zelo obremenilo mestni proračun, čemur bi moralo nujno slediti povišanje mestnih davščin. Zato je treba nekoliko več uvidevnosti in strpljivosti pri takih stvareh, zlasti še v današnjih težkih razmerah.

Z odličnim spoštovanjem
predsednik:

dr. Adlešič Juro, I. r.

Tiskarski skrat

si je v svojem nagajivem razpoloženju dovolil pri zadnji 14. številki našega lista prav za 1. april šalo, da je na prvi strani obdržal stari datum in staro številko, kar pa so cenj. naročniki in čitatelji nedvomno že takoj sami ugotovili in mu to prvoaprilsko potegavščino oprostili, zlasti še, ker je bila označba prave številke v notranjosti lista točna.

Igra s smrtjo

Skoro ga ni ljubljancina, ki bi ne poznal nemogoče pešpoti ob tramvajski progi na Zaloški cesti od Leonišča do Sušnikove trgovine z železnino. Še poleti in ob lepem vremenu je hoja po tej poti skrajno nevarna zaradi svoje ožine, zaradi visokega terena in pa zaradi neposredne bližine drvečih tramvajev. Pozimi na poledenelih tleh je pa hoja po tem hodniku resnično smrtonosna, nič manj pa tudi ne v deževnem vremenu, ko postanejo tla zaradi blata mastna in spolzka. Dolžnost mestne občine bi bila, da čimprej odkupi v vsej omenjeni dolžini potrebni vrtni svet od uprave «Leonišča» in trgovca Sušnika ter da cesto in hodnik primerno razširi. Kakor je videti, je trgovec Sušnik že sam umaknil svoj vrt in zgradil nov zid v regulacijski črti. Ali misli mestna uprava res čakati tako dolgo, da bo obležalo pod kolesjem tramvaja nekaj nesrečnih razmesarjenih žrtev takega ravnanja, ki že nadkriljuje pojem površnosti in malomarnosti?!

Na Cankarjevem nabrežju

se pripravljajo velike preosnove, ki morajo imeti svojega silno globokomunega idejnega očeta. Najbrže se bo uredil tamkaj «ameriški narodni park» po vzoru kanadskih pragozdov z mogočnimi posekanimi drevesnimi štori in razritimi jamami, v katerih so rasla ta «pradrevesa». Tako bi se vsaj dalo sklepati po mnogih kostanjevih storih, ki leže razmetani križem po Cankarjevem nabrežju. Zasadajo se pa tudi najglednejša drevesa za okras mestnih ulic, namreč vrbe žalujke. Morda dobimo še kak drug originalen ameriški okrasek, kadar se bo vrnil gospod mestni župan s svoje turnee po Ameriki, kamor gre v teh veselih časih, ko ne poznamo v Ljubljani ne krize, ne brezposelnosti in bede, reprezentirati slovensko prestolico na otvoritvi slovenskega parka v Clevelandu. Umestno bi bilo, če bi pri povratku pripeljal s seboj še kakaga Indijanca k otvoritvi ameriškega pragozdnega parka na ljubljanskem Cankarjevem nabrežju oziroma po novem še boljše: Na nabrežju žalovanja...

Nravna gniloba

V «Delavski politiki» beremo v štev. 25 naslednjo notico: «O koroškem plebiscitu. Slovenec se je zopet enkrat skopal nad socialne demokrate. Prikriti hoče zmedo, ki vlada v njegovem taboru...

Sedaj očita Slovenec socialnim demokratom nesramnost, da v anonimnih letakih sramotijo njegove voditelje. Naj Slovenec dotični letak objavi, da ga bodo tudi njegovi bralci poznali. Mi bomo pa potem nekoliko natančneje posvetili za Slovenčeve kulise, da se bo videlo, kakšna naravna gniloba se zbira okoli njega. — Pa bi bilo res želeto, da se že enkrat odkrijejo skrivnosti izza Slovenčevih kulis...

Nova narodnost

V letopisu...

Židje v Zagrebu

Židovski življenj je v Zagrebu, kot znano, zelo močan in kapitalno dobro podprt. Mnogo hiš je v njihovih rokah in vsako leto so gradili nova poslopja. Letošnjo pomlad pa je 18 židov umaknilo svoje prošnje za stavbna dovoljenja.

Prokletstvo malega naroda

V zadnji velepolitični debati angleške zbornice je eden govornikov, ko je bil govor o Češkoslovaški, izjavil, da od sto angleških meščanov je morda eden, kje je Češkoslovaška. Za nas, ki poznamo geografsko znanje velikih narodov, ni bilo to nič posebnega, toda češkoslovaška javnost je bila potrta. Kaj pa so si mislili tisti, ki si pri nas predstavljajo Slovenijo kot samostojno državo, katero bi velesile vzdrževale zaradi evropskega ravnotežja, ne vemo?

Nacionalni dohodek Jugoslavije

Po statističnih podatkih je znašal naš narodni dohodek leta 1926. milijonov din 70.608,2, leta 1936. pa samo milijonov din 42.156,5 in leta 1937. milijonov din 44.048,7.

Izračunano na glavo, je znašal letni dohodek leta 1926. din 5.320.—, leta 1937. pa din 2.871.—. Obubožanje naroda je tedaj očitno.

Volonterji

Naša javnost je že opetovano razpravljala o težkem položaju zdravniških volonterjev. Zgodilo pa se ni ničesar. Pač pa je letošnji finančni zakon upeljal za brezposelne profesorske kandidate novost, da smejo služiti tri leta brezplačno. Tako se v polno zadovoljstvo naroda rešuje eno socialno vprašanje za drugim.

Napredek kulture

Poročajo, da je general Franco v pokrajini, kjer ima oblast, prepovedal čitanje knjig, ki so jih napisali Balzac, Stendhal, Tolstoj in Dostojevski. To v «prosvetljenem» dvajsetem veku!

Nemška prehrana

Nemčija je z Avstrijo mnogo pridobila. Zlato, rude, les itd., toda tudi marsikatera industrija v Avstriji poživila in ojačala. Gotovo, toda tudi marsikatera, sedaj dobro evetčeta industrija bo propadla, ker ne bo kos konkurenci iz rajha. Pred vsem se pa vprašanje prehrane ni izboljšalo. Avstrija ima samo 23% obdelane zemlje in je morala doslej uvažati tretjino živil. Ker v tem pogledu Nemčija že doslej ni imela ničesar preveč, hodo skrbni v bodoče še večje. Jugoslavija bo torej svoje produkte lahko dobro prodajala.

V ogledalu

v tej svoji posebni rubriki, piše mariborska «Del. politika» o silno lakavem poročilu, ki ga je ljubljanski «Slovenec» napisal o govoru nemškega ministrskega predsednika maršala Göringa v Gradcu, ki da je navdušil in osvojil ne le vse nacistične, temveč tudi graško socialnodemokratsko delavstvo. K temu poročilu dostavlja «Del. politika» naslednje: «Ni čudno, da si je Göring že pri prvem naskoku osvojil graško delavstvo, saj si je osvojil celo dunajskega kardinala in škofa dr. Innitzerja, kateremu so se najbrže zlasti dopadli duhoviti domisleki Göringovi na dunajskem shodu, ko je govoril o «die Schwarzen» in naganjal župnike in kaplane ven iz politike, v cerkev, pri čemer je svoj izvajanja v resnici «zabelil», da ga je bilo užitek poslušati», kot pravi «Slovenec». Namesto, da «Slo-

venec» interpretira občutke graških socialnih demokratov, naj raje razlaga občutke in zadržanje tistih gospodov, ki imajo obrnjene svoje oči in ušesa, prav tako kakor «Slovenec», v Rim in ki kot božji namestniki dajejo vzgled vernikom ter so poklicani, da jih vodijo na njihovi poti skozi življenje v večno zveličanje. Iz naravoslovja je znano, da so neke vrste živali, ki čudovito hitro prilagode svojo barvo okolici. Ne dvomimo, da bi «Slovenec» odkril svoje simpatije za rumeno barvo, čim bi prišli Kitajci. To bi storil tem lažje, ker je v dolgi dobi svojega življenja že enkrat povečeval kombinacijo črno-rumene barve.»

Propaganda in samomorji

V veliki dvorani severnozahodne dunajskega kolodvora je govoril pred dnevi nemški državni minister za propagando dr. Göbbels v okviru priprav za plebiscit tudi o zadnjih množestvenih samomorih na Dunaju. V enem delu svojega govora se je dotaknil tudi židovskega vprašanja in dejal: «Kadar pri nas beremo tuji tisk, skoro dobivamo vtis, kakor da izvrši na Dunaju vsak dan najmanj po več desetstot židov samomor. Dejansko pa na Dunaju danes ni nič več samomorov, kakor jih je bilo poprej, toda le s to razliko, da so doslej izvrševali samomore Nemci, sedaj pa delajo to židje. Mi jih k temu nismo pozvali in prisilili, če pa na ta način odhajajo s sveta, jim tega ne moremo braniti.»

Dvojna igra

Mariborska «Delavska politika» piše v svoji 28. številki z dne 6. t. m. v uvodniku o dvojni igri vatičanske hierarhije med drugim tudi naslednje: «Vatikan je ne samo vedel za poslanico avstrijskih škofov, ampak jo je celo želel, v nadi, da pride na ta način do pomirjenja z nacizmom, ki ne more odpuščati cerkvi, da mu je v Nemčiji, precejeno svojo moč, kljubovala. Za nameček, da se oddolži nacizmu, ker je pustil zabavljati jezuitskega patra po radiu v pomirjenje razburjenega katoliškega sveta, je pa naložil kardinalu in dunajskemu nadškofu dr. Innitzerju, da še enkrat piše fuhrerjemena namestniku in v tem pismu, ne samo znova potrdi veljavnost škofovske poslanice, ampak tudi prizna teorijo krvne skupnosti, tkzv. rasno teorijo nemškega nazizma, kot združljivo s katolicizmom in vero, kar je do danes cerkev prerekala. Vse, kar se je te dni odigralo na pozornici vatičanske hierarhije, ni nikakršna babilska zmeda, ampak preračunana dvojna igra. Zgodovina se ponavlja, toda v obratnem smislu: rimski cesar Konstantin je sprejel krščanski križ kot simbol rimske države in rekel: in hoc signo vinces! (v tem znamenju boš zmagal!).

... (v tem znamenju boš zmagal!).

Demokracija in zgodovina

«Delavska politika» piše v svoji 27. številki sledeče: «Fašisti pravijo: Demokracija spada v zgodovino. Toda to ni res. Nihče ne more verovati, da narod odklanja svobodo, politične pravice in sodelovanje v javnem življenju, ker je tesno v zvezi z njegovo eksistenco. Drugače je, če si reže kruh človek sam, kakor, če mu ga drugi režejo. To zavest je pa po fašistični morali treba zamoriti v človeku, ker bi se končno le utegnil potegniti za svoje naravne pravice. In kaj opazujemo v svetu? Resna razmotrivanja o političnih in socialnih interesih so prepovedana, razen v zmislu diktatorskih režimov. To se vrši v interesu kapitalizma, ki želi zatreti v človeštvo čut za realnost in zavest, da mu gre do v družbi politične in socialne pravice. Z neverjetno rafiniranostjo in usiljivostjo se ta proces vrši po vseh državah, ki se nahajajo v politični negotovosti in preobrazovanju. Ta sistem vzgoje je največje zlo današnje dobe. Tudi delavstvo potrebuje in zahteva demokracijo. Ni se treba bati političnega in socialnega boja. Ne! Boj je jako potreben! Delavstvu šovinizem in parade ne morejo koristiti. Koristi mu lahko samo dejansko udejstvovanje ob popolni svobodi v praktičnem življenju. Današnje razmere prav resno kličejo onega duha na plan, ki pravi: Za kulturo in človečanstvo!»

Zunanja politika

Težišče občega političnega položaja v Evropi je prešlo z odmeva prispojavitve Avstrije k Nemčiji na Španijo, kjer se odigrava sedaj poslednje dejanje velike tragedije državljanske vojne. Pa še sedaj v končnem poginjanju se upirajo republikanci z neverjetno žilavostjo, kar se je posebno pokazalo v bojih za mesto Lerido, ki so se vsi končali v borbi prs ob prsih. Istočasno so republikanci poskušali z neko ofenzivo na Gvadarami, vendar zadostuje že bežen pogled na zemljevid za ugotovitev, da ta republikanski odpor pomeni le še zadnje nepotrebne žrtve. Čete generala Franca so prišle že do sredozemske obale ter s tem odrezale Katalonijo od ostale republikanske Španije in je sedaj le še vprašanje časa, kdaj bodo zasedle še ta ostanek ozemlja. Razumljivo je, da ta razvoj meče svoj odsev na vso politično situacijo v Evropi, zlasti pa na odnose Anglije in Italije. Italija je s tem zaključkom španske državljanske vojne zopet močno povzdignila svoj politični položaj v Evropi, saj je znano dejstvo, ki ga fašistična Italija sama ne skriva, da je Francova zmaga prvenstveno zmaga italijanskih legionarjev in italijanskega orožja. Angliji se sedaj nad vse mudi, da uredi svoje odnose do Italije, ker očitno čuti, da jo čakajo v Evropi, kakor tudi v Sredozemskem morju velike naloge, katerim ne bi bila kos, če bi svoje sile izgubljala v sporu z Italijo.

Iste bojazni je opaziti tudi v Franciji, kjer so vsi patrijični elementi močno zaskrbljeni nad očitnim podcenjevanjem nevarnosti v Evropi po velikem delu francoske javnosti in njenih političnih strank. Francijo še vedno pretresa socialne in politične krize, kar jo slabi pred mogočnimi sosedi in ji odvzema možnost, da bi posegala v razvoj mednarodnih dogodkov tako, kakor ji po njeni moči pritiče. Edina rešitev iz tega položaja bi bila po mnenju domoljubnih krogov vlada nacionalne unije, ki naj bi obsegala vse stranke, razen skrajne desnice in skrajne levice. Na predsednika republike Lebruna se vrši pritisk, naj bi on vzel v roke inicijativo za tako vlado, ki naj bi zbrala v ožgled nevarnosti vse politično zdrave sile Francije.

Simptomatično je, da tudi Italija, ki ima danes zelo dober notranji in zunanji položaj, nekako brez vidnega razloga dokazuje svetu svojo veliko udarno silo in napoveduje, da bo v kratkem ena najmočnejših vojnih sil Evrope. Obenem je njeno vojno vodstvo koncentrirano z uvedbo nove vojaške stopnje prvega maršala imperija, katero je prevzel g. Mussolini.

Zaton republikanske Španije. Vsi angleški državljani v Barceloni so dobili nujen nalog, da se takoj vkrcajo na angleško vojno ladjo in odpotujejo v domovino.

Francoski zunanji minister Paul Boncour je nujno poklical na posebno konferenco v Parizu francoske poslanice v Berlinu, Varšavi, Pragi in Bukarešti.

Pred novo morijo. Francoska vlada je določila za nujno zgraditev podzemskih zavetišč pred zračnimi napadi v Parizu 250 milijonov, za nabavo plinskih mask za pariško prebivalstvo pa 200 milijonov frankov.

Vsi uradniki rumunskega parlamenta so upokojeni. Vzrok ni znan.

DOMA IN NA TUJEM

Iz „Dunajskih sonetov“

Ví hočete mi biti kristijani? —

Ne strinja s kristijanstvom se prvaštvo:
Ljubezen Krist učil je, — vi sovraštvo;
on luč je ljubil, — vi temi ste vdani.

Kroták, usmiljen on, — vi ste tirani;

bogastvo ljubite — on siromaštvo;
sovražil laž je, — vam je laž junaštvo;
po kateri ste podobni vi mu stráni?

Preganjan bil je on, — a vi preganjate;

oznanjal mir je, — boj vi mej narodi;
hinavstvo je črtil, — vi se mu klánjate.

Fanátiki ste vi, — on milo sodi;

on križ je nosil, — vsi se nanj naslánjate;
O pojte iz svetišča, sram vas bodi!

Vse one, ki smo jim poslali nekaj številke «Slovenske Besede» na ogled in so prejeli v zadnji številki položnice, prosimo, da takoj nakažejo naročnino, ker bomo s prihodnjo številko ustavili list vsem onim, ki ne bodo takoj poravnali naročnine.

Uprava.

«Zvončkova» četrt (velikonočna) številka je izšla s pestro, zanimivo vsebino in lepimi ilustracijami. Novi naročniki lahko dobe še vse letošnje številke. Starši, vzgojitelji, naročite «Zvonček» za svoje otroke; rodoljubi, darujte v «Zvončkov» sklad! «Zvonček» se naroča v Ljubljani, Krakovski napis 22, ali pa v Učiteljski tiskarni.

Naša obmejna in zamejna deca prejema vsak mesec z «Zvončkom» iskren pozdrav v mili materini besedi. Otroci so bodočnost naroda. Če nam je pri srcu njih usoda, podprimo «Zvončkovo» narodno-obrambno poslanstvo!

Proračun dravske banovine v znesku 147.4 milijona dinarjev je finančno ministrstvo te dni odobrilo.

Dober zgled. Mestna občina v Varaždinu je s 1. aprilom zvišala plače vsem svojim uslužbencem. Ljubljanska občinska uprava je svojim nameščencem tako prijetno presenečenje prihranila v bojazni, da jim nenaadno veselje ne bi moralo škodovati...

V zvezi z veliko trošarinsko afero je celotni občinski svet v Somboru odstopil.

Naša rojakinja, Mariborčanka Erika Družovčičeva, operna pevka in zadnji dve leti tudi filmska igralka, se nahaja trenutno na koncertni turneji z Rihardom Taubertem po Italiji, kjer žanjeta oba sijajne uspehe. Umetnika sta bila sprejeta tudi v posebni adjidvici pri italijanski kraljici in cesarici.

Znana vinska veletrgovina Paska Količa iz Dubrovnika, čigar «zlatno kapljico» točijo tudi v naših kavarnah in restavracijah, je objavila v hrvaških listih obvestilo, da njena podružnica v Pragi o priliki zadnjih demonstracij ni bila demilirana.

Posebni vlaki z italijanskimi turisti bodo prispeli v zadnjih dneh meseca aprila v Beograd na razstavo italijanskega portretnega slikarstva.

Brezposelni delavci dalmatinskih cementnih tovarn, ki so ustavile obratovanje, se zopet vračajo k svojemu prvotnemu poklicu, h kmetovalstvu.

Zveza zasebnih nameščencev je imela v Zagrebu zelo dobro obiskano javno zborovanje, na katerem je bila soglasno sprejeta zahteva, da se v vseh zasebnih podjetjih uvede enofrekvenčno šesturno uradovanje.

Kongres Zveze uslužbencev socialnega zavarovanja se bo vršil v prvih dneh letošnjega junija v Dubrovniku.

Banska uprava sayske banovine v Banjaluki je nepričakovano odložila ponovne občinske volitve v nekaterih občinah, ki so bile odredjene za 8. april. Vzrok te preložitve ni znan.

Velika mednarodna letalska razstava, ki bo sploh prva tovrstna razstava na Balkanu, se bo vršila v zadnjih dneh aprila v Beogradu.

Beograjski stanovanjski najemniki so imeli preteklo nedeljo veliko javno protestno zborovanje proti nameravanemu zvišanju stanovanjskih najemnin, ki naj bi stopilo v veljavo 1. maja t. l.

Enofrekvenčni delovni čas so uvedla s 1. aprilom vsa zasebna, bančna, zavarovalna, trgovska in industrijska podjetja v Novem Sadu.

Dalmatinski ribiči, ki so organizirani v dr. Mačkovem gibanju in v njegovi gospodarski organizaciji «Seljaški slogi», so zašli v silno težaven gospodarski položaj. Skoro ves svoj ribji plen so nasolili in niso hoteli prodati soljenih sardel tujim interesom po 4.75 din kilogram, ker je zahtevala «Gospodarska sloga» po 6 din. Sedaj so se vsi zainteresirani obrnili na ribiče v severni Afriki, na Španskem in na Portugalskem, kjer se dobijo ribe še ceneje. Na svetovnem tržišču znaša cena za soljene sardele 3 din kilogram. Sedaj zahtevajo člani «Gospodarske sloge» od svoje organizacije, da jim pomaga iz zadrege. Včlanjeni ribiči imajo na zalogi še kakih 15.000 sodov nasoljenih sardel, ki jih bodo verjetno morali pometati v morje z ozirom na novo ribolovsko sezono.

Povišanje sodnih taks. O 50-odstotnem povišanju sodnih taks na podlagi novega finančnega zakona piše zagrebško strokovno glasilo «Odvjetnik» med drugim naslednje: «To je že drugo povišanje v enem letu. Kakor je znano, so stranke in odvetniki že dosedanje takse smatrali za previsoke in bi zato prej pričakovali znižanje, kakor pa povišanje taks. Sedanje novo povišanje bo najbolj prizadelo moralno in materialno redvsem odvetnike: stroškovniki bodo zaradi notranjih povišanih taks višji in stranke bodo delale krive za to odvetnike, češ da so povišali svoj honorar; odvetniki pa bodo najpogosteje prisiljeni, da popuste v honorarjih ono, kar bodo stranke morale plačati več zaradi povišanja sodnih taks. Vsaj delna tolažba pri omenjenem povišanju bi bila, če bi se doseženi povišek iz sodnih taks uporabil izključno le v sodne svrhe.»

Jugoslovanski «Aeroput» je že dobil koncesijo za prevažanje pošte, blaga in potnikov na progi Beograd—Sofija in obratno tudi od bolgarske državne uprave.

Minister brez portfelja dr. Miha Krek je priredil v zadnjem času več sestankov pristašev JRZ križem Slovenije. Na nekem sestanku je napovedal parlamentarne volitve že za letošnji jesen. Sedanja skupščina bo baje sprejela novi volilni zakon že na svojem prihodnjem zasedanju sredi meseca maja.

Večje skupine poljedelskih delavcev iz Voivodine, po večini Nemcev, so odpotovale te dni na sezonsko poljsko delo v Nemčijo.

Delavska stavka na veliki parni žagi Vilhar d. d. v vasi Saborsko

v ogulinskem okraju je sedaj po večtedenskem trajanju končana in so se vsi delavci vrnili na delo.

Slovenski šahovski mojster Vasja Pirc je dosegel na mednarodnem šahovskem turnirju v Lodžu na Poljskem v borbi s 15 svetovnimi šahisti prvo mesto z 11 in pol točke.

Nemški letoviščarji in turisti kažejo letos za naše kraje, zlasti za Jadran, tako veliko zanimanje, kakor še nikoli doslej.

Elektrifikacija Jugoslavije. V preteklem letu je znašala celotna proizvodnja električne energije v naši državi 631 milijonov kilovatnih ur. Od tega se je porabilo za javno razsvetljavo 20 milijonov kilovatnih ur, za zasebno razsvetljavo 76 milijonov, ostalo pa za vse druge potrebe. Po posameznih banovinah so lani proizvedle vse elektrarne v milijonih kilovatnih ur električnega toka: v dravski 115, v savski 57, v vrbaski 13, v primorski 57, v drinski 23, v zetski 10, v dunavski 28, v moravski 31, v vardarski 7 in na področju uprave Beograda, Zemuna in Pančeva 36.

Novo električno centralo za lastno potrebo bo zgradila znana tekstilna tovarna «Jugobruna» v Kranju.

Dva nova kartela. Trgovinskemu ministstvu sta bila prijavljena dva nova kartela, in sicer «Kartel tovarnarjev papirja» in «Kartel izdelovalcev papirnih proizvodov». V prvem kartelu sodelujejo Združene papirnice Vevče, Goričane in Medvode, Zagrebška delniška tovarna papirja, Tovarna papirja Čačak-Beograd, Bratie Piatnik, tovarna dokumentnega in kartnega papirja v Radečah pri Zidanem mostu in Industrija papirja in lepenke na Sladkem vrhu. Te tvrdke so ustanovile skupni prodajni urad «Centropapir» v Zagrebu, ki ga zastopa dr. Armin Moskovski, upokojeni uradnik etnološkega zavoda in bivši ravnatelj «Jugoštampe» v Zagrebu. Ves papir se bo prodajal le preko tega urada. V drugem kartelu proizvajalcev papirnih izdelkov so včlanjena podjetja: Lipa Mil d. d. iz Zagreba, Kuverta, d. z o. z. iz Ljubljane, Murse Mil Dirnbach v Osijeku, Tovarna papirnega blaga Ilič in Čuturilo v Beogradu in Tovarna kuvert Petrović v Čupriji. Tudi te tvrdke so se zavezale, da bodo vse svoje izdelke prodajale le preko «Centropapirja». Kartelski dogovor je sklenjen za 10 let.

Novo podjetje. V Beogradu se je ustanovila delniška družba «Panonija» za pridobivanje in predelavo mineralnih olj. Glavni delničarji so industrijec Rade Pašić, ravnatelj Srbske banke v Splitu Novaković, Ilija Panić, Dr. inž. Ivo Turina, Jovan Nešković, dr. P. Jovanović, advokat M. Obradović, operni pevec Josip Rijavec in drugi. Delniška glavnica znaša 6 milijonov dinarjev.

V Voivodini so se mezde poljedelskih delavcev dvignile za 25 odstotkov.

Zastopnik gradiščanskih Hrvatov v bivši Avstriji dr. Lovrenc Karal je izdal na svoje sorojake poziv, da 10. aprila soglasno glasujejo za Adolfa Hitlerja. Enak poziv so izdali voditelji koroških Slovencev tudi na naše rojake v Korotanu.

Enkrat zgoraj, enkrat spodaj. Hitlerjeve poverjenik za izvedbo plebiscita v Avstriji Bärckel je poslal kancelarju dr. Seyssu-Inquartu na Dunaju pismo, v katerem zahteva, da se vsa nekdanja imenovanja Otona Habsburškega za častnega meščana v raznih avstrijskih mestih takoj preklicujejo in razveljavijo, da tako ne bi več ostala prav nobena sled sramotnega in nedostojnega pečata na nemških občinah.

Glavni nevtralistni odbor za nevmešavanje v španske zadeve na svoji zadnji seji ni sklenil ničesar važnega, kakor tudi sploh nikdar doslej. Obenem so se v od-

boru pojavile velike finančne težave, ker plačujeta svoj prispevek za vzdrževanje tega odbora le Francija in Anglija. Omenjeni odbor pač nima prav nobenega smisla, ker se zadnje dejanje španske tragedije pravkar zaključuje brez njegovega nevmešavanja.

Češkoslovaško notranje ministrstvo je za nedoločen čas prepovedalo vse javne shode, zborovanja, konference in sestanke. Ta sklep je bil storjen v sporazumu z opozicijo, predvsem z Nemci.

Angleški levčarski listi izražajo svoje nezadovoljstvo nad zadnjim govorom Mussolinija in pozivajo angleško vlado, naj nemudoma prekine pogajanja z Italijo.

Pretekli teden je stopil v veljavo novi zakon o razpustu vseh političnih strank v Rumuniji.

Nemško vojaško vodstvo je odpoklicalo iz Avstrije vse one divizije, ki so zasedle Avstrijo ob priložnosti.

Rumunska vlada je prepovedala vsak izvoz hrastovega lesa iz države, ker ga primanjkuje celo za potrebe domače industrije.

V Belgiji so vsa rudarska podjetja s 1. aprilom znižala rudarske mezde za 5 odstotkov. V mnogih rudnikih je zaradi tega koraka izbruhnila stavka.

Bivši ameriški predsednik Herbert Hoover se je vrnil s svojega potovanja po Evropi in je takoj po prihodu na ameriška tla izjavil novinarjem, da nova strašna vojna v Evropi ni niti najmanj izključena.

Italijanski senat je soglasno sprejel zakon, da se italijanski kralj in cesar Viktor Emanuel ter ministrski predsednik Mussolini imenujeta za prva maršala Italije.

Francoski socialisti proti senatu. Izvršilni odbor francoske socialistične stranke je na svoji tajni seji na predlog ministra brez portfelja Faurea ostro obsodil francoski senat in izjavil mnenje, da bi bilo najboljšo, če bi se senat sploh ukinil.

Ob proslavi 20-letnice ustanovitve Češkoslovaške republike bo predložen državnemu predsedniku dr. Benešu v podpis obširen ukaz o amnestiji.

Cene vrednostnih papirjev na newyorških borzah so zabeležile tako nizek tečaj, kakor ga še niso imele vsa zadnja tri leta.

Munijska tovarna v Pardubicih na Češkoslovaškem je pred dnevi zletela v zrak. Število človeških žrtev je zelo veliko.

Avstrijsko vino v Nemčijo. Nemške uvozne tvrdke so odkupile ves višek avstrijskega vina, ki je znašal okrog 5 milijonov litrov. Cena, ki so jo plačali Nemci, je za 25 do 30 odstotkov višja od dosedanje.

Ameriško oboroževanje zavzema vedno večji obseg. Ameriški parlament je na predlog Roosevelta odobril zgraditev 46 novih velikih bojnih ladij, 22 pomožnih ladij in 950 hidroplanov. Izredni kredit 60 milijard dinarjev je tudi že odobren.

Ameriška vlada zahteva od japonske vlade kot odškodnino za potopljeno topničarko «Panay» skoro 100 milijonov dinarjev.

Pripravljenost Češkoslovaške. Šef češkoslovaške generalnega štaba general Krejči je dopisnikom tujih listov izjavil, da so obrambne trdnjave ob češkoslovaški meji skoro popolnoma dovršene in da bodo škodove tovarne premešene globlje v notranjost republike zaradi vojne nevarnosti.

Češkoslovaška vlada je odredila za melioracijska dela pri osuševanju močvirnatih zemljiških kompleksov ob reki Tisi v Podkarpatski Rusiji, kjer bo pridobila najmanj 25.000 hektarjev rodovitne zemlje, čedno vsoto 160 milijonov čeških kron. Pri nas pa osušujemo taka zemljišča s krediti, ki znašajo nekaj pičlih tisočakov...

Samouprava

Vprašanja in odgovori

Vprašanje: Dognal sem, da sem v dnevnik občinske blagajne za leto 1928. pomotoma vnesel lovnino dvakrat, namesto samo enkrat. Znesek, ki sem ga preveč vpisal, znaša 680 din. Sedaj nameravam občino tožiti za povračilo tega zneska. Ali je moja namera pravilna?

Odgovor: Če Vam občina kaj dolguje zaradi Vaših pomotnih vknjižb v občinskem dnevniku, obrnite se pisмено za povračilo na občino (občinski odbor) in prosite, naj Vam pomotoma v Vašo škodo preveč vknjižene zneske povrne. Zahtevajte od občine pisмено odločbo. Če Vam občina odgovora ne da ali če z odgovorom ne boste zadovoljni, se lahko pritožite na občinsko upravo ali pa na sresko načelstvo. (Če Vam izda odločbo sam predsednik občine, gre ugovor proti njej na občinsko upravo, če pa je odločba izdana po sklepu občinskega odbora, gre pritožba na sresko načelstvo.) Tožbo pred rednim sodiščem bi Vam odsvetovali, dokler ni vsa zadeva popolnoma razčiščena že pred upravnimi oblastvi.

Vprašanje: Kdo je lahko izvoljen za krajevnega starešino?

Odgovor: § 116. zakona o občinah pravi: «Krajevni starešina mora imeti iste pogoje, kakršni se po zakonu o občinah zahtevajo za predsednika občine.» O teh pogojih govori § 28. in § 29. zakona o občinah, ki določata v glavnem, da ne morejo biti občinski odborniki (oz. predsedniki občin) občinski uslužbenci; uradniki tistih oblastev, ki vodijo neposredno nadzorstvo nad občinami; tisti, ki se pravdajo z občino, dokler teče pravda; občinski dobavitelji, podjetniki občinskih del, zakupniki občinske imovine; tisti, ki niso v redu položili računov o upravljanju občinske imovine ali o kakšnem poslu, ki jim ga je občina poverila; tisti, ki stalno uživajo podporo iz občinskih ali drugih javnih sredstev razen državnih. — Tudi osebe, ki ne govorijo in ne pišejo službenega jezika ali, ki so v dejanski državni ali samoupravni službi, ter duhovniki ne morejo biti predsedniki občin, torej tudi ne krajevni starešine.

V Rumuniji je ministrski predsednik patriarh Christea sestavil svojo drugo, novo vlado, v kateri je dosedanjí državni podtajnik za zunanje zadeve Comnen postal zunanji minister. Nemški tisk je ob tej priliki podčrtal, da je bil Comnen svoj čas rumunski poslanik v Berlinu in da je osební prijatelj Adolfa Hitlerja.

Kitajski vladni krogi računajo, da je od začetka japonskega vpad na kitajsko ozemlje do danes padlo že kakih 280.000 japonskih vojakov.

Poljski ministrski svet je od 1. aprila dalje prepovedal vsak izvoz žita, rži in ovsa, kakor tudi vseh drugih vrst človeške in živalske prehrane.

Maršal Čangkašek je podal na zadnjem zasedanju parlamenta obširno poročilo o vojni akciji proti Japoncem in je med drugim dejal, da bi Japonska morala poslati na kitajsko bojišče, če bi hotela uresničiti svoje zavojevalne načrte, še najmanj 30 novih kompletnih divizij, kar pa ji je popolnoma nemogoče.

Znano koncentracijsko taborišče v Wöllersdorfu, kjer so bili zaprti tisočeri narodni socialisti pred izvedbo priključitve Avstrije k Nemčiji, je pred dnevi pogorelo do tal.

Kraljevska poroka. Kakor se doznava iz uradnih italijanskih krogov, bo ena priča pri poroki albanskega kralja z mlado madžarsko grofico Apponyjevo italijanski zunanji minister in Mussolinijev zet grof Ciano.

Obračun Sokolske župe - Ljubljana

V mali dvorani Sokolskega doma na Taboru je bila 27. marca dopoldne glavna skupščina Sokolske župe Ljubljana, ki se je izpremenila v mogočno manifestacijo sokolskega bratstva in trdne volje za nesebično sokolsko delo v dobro kralja in močne, zedinjene Jugoslavije. Skupščine se je udeležilo nad 200 delegatov iz 51 edinic.

Otvoritevno besedo je imel župni starosta br. dr. Pipenbacher, ki je iskreno pozdravil vse navzoče delegate, zlasti pa I. namestnika staroste SSKJ br. Gangla in zastopnika savezne uprave prosvetarja br. Stanojeviča, ki jima je skupščina priredila viharne ovacije. Brat starosta se je najprej s pieteto spomnil nepozabnega prvega Sokola, Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja. Čigar spomin so navzočni počastili stoje in zaklical «Slava». Med navdušenimi ovacijami sta bili odposlani vdanostna brzojavka Nj. Vel. kralju Petru II. in pozdravna Savezu SKJ. Ko je brat starosta še v jedrnatem govoru omenil delo župne uprave v minilem letu in orisal težkoče, s katerimi se je borilo Sokolstvo s svojimi nasprotniki, so sledila poročila župnih činiteljev: tajnika br. Flegarja, načelnika br. Lubeja, prosvetarja br. Rusa, blagajnika br. Čotarja, knjigovodje br. Lojzeta Lubeja, statističarja br. Slane, predsednika gradbenega odseka br. inž. Poženela, zdravniškega br. dr. Prodana, socijalnega br. Kajzela, upravnika župnega «Vestnika» br. Prosenca. Vsa poročila so bila soglasno sprejeta, nakar je v imenu nadzornega odbora poročal br. Koclan, ki je predlagal razrešnico ob soglasnem odobranju zborovalcev.

Ko sta bila sprejeta še proračun in višina župnega davka za leto 1938., je prečital br. načelnik Lubej delovni načrt strokovnega odbora za leto 1938., ki predvideva med drugim nastopne sokolske manifestacije: 24. aprila poklonitev Sokolstva pred spomenikom Viteškega kralja Aleksandra I. na Rakeku, v maju II. pomladanski zbor Sokolov iz vse župe v Ljubljani, 11. in 12. junija župni zlet v Ljubljani in udeležba na X. vsesokolskem zletu v Pragi. Tudi ta načrt je skupščina soglasno odobrila in osvojila. Prav tako je skupščina soglasno sprejela predloge

župne uprave in župnih edinic, potem pa je bila na predlog br. Janka Müllerja soglasno izvoljena nastopna župna uprava: starosta br. dr. Pipenbacher, nam. staroste br. inž. Bevc in Kajzelj, načelnik br. Franjo Lubej, nam. načelnika bratje dr. Pustišek, Rus in Trček, načelnica s. Jelca Vazzazova, nam. načelnice sestre Kržetova, Staničeva in Jezerškova, tajnik br. Flegar, blagajnik br. Čotar, vršilec dolžnosti prosvetarja br. Rus, člani uprave bratje dr. Bohinjec, Borštnik, Germek, Gorjanc, Lubej, Müller, Podgornik, inž. Poženel, dr. Prodan, Slana in kapetan Bralovič, namestniki bratje Dobrila, Mächtig, inž. Pehani, Prosenec, Vrečar, inž. Kokali, Pestotnik, Šenica, Šmalc, Vidmar in Zajc, nadzorni odbor bratje Čebular, Koclan, Milost, Slapničar in Strauss, namestniki bratje Patermost, dr. Krašovec in dr. Podkornik, častno razsodišče bratje dr. Lokar, Bleiweis, Drenik in dr. Rupnik, namestniki pa bratje dr. Leskovic, Gašperšič in Porenta.

Sokolska župa šteje po temeljitnem čiščenju v 68 edinicah 8057 članstva, 1806 naraščaja in 3095 dece, skupno 12.958 pripadnikov. Lastne domove ima 30 edinic, telovadišča pa 33 edinic, kar repre-

zentira vrednost nad 20 milijonov dinarjev; žal, da bremeni te domove še vedno nad 7 milijonov dinarjev.

Po izvolitvi se je zahvalil v lepih besedah za izkazano zaupanje starosta br. dr. Pipenbacher, nakar je povzel besedo savezni delegat br. Miloš Stanojevič, ki je izročil pozdrave Saveza SKJ, omenil skrb Saveza za vse župe in edince in bodril zborovalce k vztrajnemu sokolskemu delu. Govor br. Stanojeviča so navzočni sprejeli z viharim odobravanjem. K besedi se je nato prijavil burno pozdravljen I. nam. staroste SSKJ br. Gangl, ki je v krasnem govoru, ki so ga zborovalci često prekinjali z navdušenim odobravanjem, pojasnil stališče Sokolstva v današnji dobi in pozval navzočne, da sledijo svoji vesti in delujejo v smislu zakona SKJ v dobro kralja in Jugoslavije, ne oziraje se na napade s katerekoli strani. Govor br. Gangla je navzočne navdušil k dolgotrajnim ovacijam, nakar je zadonela v dvorani «Pesem sokolskih legij», s čimer je bila manifestativna skupščina dostojno zaključena in se je mogel navzočni policijski komisar prepričati, da je sokolska organizacija disciplinirana armada, ki dela pozitivno v korist svojega vzvišenega staroste, Nj. Vel. kralja Petra II. in nedeljive Jugoslavije. J. H.

Za grudo in dom

Kakšno mleko je najboljše?

Švicarski zdravnik dr. Weissberger je dolgo proučeval vprašanje, katere krave dajejo najboljše in najredilnejše mleko, in je prišel do zaključka, da je najboljše in najbolj zdravo mleko onih krav, ki se pasejo po planinah. To mleko ima največ vitaminov in vseh ostalih važnih ter koristnih kemičnih sestavin, ki so prepotrebne za ohranitev človeškega zdravja. Razen tega ima mleko planinskih krav v sebi mnogo manj bacilov, kakor mleko dolinskih krav.

Starost jajc

Marsikatera gospodinja se je že preslepila nad besedami zgovornih jajčaric, ki so ji na trgu zatrjevale, da so jajca, ki jih ponujajo na prodaj, povsem sveža. Starost jajc se najzanesljivi-

veje spozna po dejstvu, da postaja zračni prostor v jajcu tem večji, čim starejše postaja jajce. Če postavimo jajce v vodo, v kateri smo raztopili nekaj soli, bo padlo na dno in bo zavzelo vodoravno lego, če je sveže. Če pa je jajce staro 3 do 5 dni, ne bo ležalo več vodoravno, temveč bo dvignjen debelejši del za 20 stopinj v kotu navzgor. Pri 8 dni starem jajcu se poveča kot med vodoravno lego in topim koncem jajca na 45 stopinj, dočim se mesec dni staro jajce postavi navpično na svoj šiljasti del.

Nasveti sadjarjem

Če je sadno drevo vsajeno pregloboko in je še mlado, ga moramo izkopati in ga vsaditi na istem mestu bolj plitvo. Če pa gre za starejše drevo, moramo pomladi nad debelejšimi koreninami okrog debla odkopati in temeljito razrahljati vso zemljo in prst. Mačke

prav pogosto poškodujejo debla in skorjo, ker si rade brusijo kremplje na njih. Pri starih drevesih, ki imajo debelejšo in trdnejšo skorjo, ta škoda ni prevelika. Mnogo bolj pa trpijo mlada drevesa. Tudi divji zajci mnogo škodujejo, ko obglodajo mlado sadno drevje. Zato moramo sadno drevje zavarovati z apnom, slamnatim ovojem, najboljši pa še s trnjevim obodom.

Bolgarsko vinogradništvo

V soglasju z akcijo bolgarskega kmetijskega ministrstva za izboljšanje kakovosti bolgarskih vin bodo letos mnoge vinogradniške zadruge in vinogradniška podjetja ljudskih bank in hranilnic zgradile nove vinske kleti po skupnem načrtu, ki ga je izdelalo ministrstvo. Te kleti bodo imele obliko podkve z železobetonskimi temelji. Vsaka klet bo razdeljena v tri oddelke: v skladišče grozdja, v delavnico in v čisto vinsko shrambo. Taka notranja ureditev kleti bo omogočala hitrejšo poslovanje, higijenično predelavo grozdja in pripravo vina, obenem pa tudi prihranek na delovnih močeh.

Šah

Ljubljanski šahovski klub praznuje letos 25 letnico obstoja. Ob tej priliki bo klub priredil mednarodni šahovski turnir, ki se bo pričel 11. aprila. Definitivna lista udeležencev je sledeča: inozemci dr. Tartakover, Foltys, Szabo in L. Steiner. Od domačih igralcev bodo zastopani dr. Vidmar, Pirc, dr. Trifunović, Kostić, dr. Astaloš, Tot, Bröder, Nedeljković, Milan Vidmar ml., Preinfalk, Šorli, Furlani. Turnir se bo vršil v gornjih prostorih kavarne «Zvezde». Igralni dnevi bodo vsak dan od 17. ure do 17. ure in od 19. do 11. ure. Istočasno se bo vršil vzporedni turnir pod okriljem Slovenske šahovske zveze. Prvi igralec bo dobil naslov prvaka dravske banovine za leto 1938.

V mednarodnem turnirju so razpisane sledeče nagrade: I. 5000 din., II. 3000, III. 2500, IV. 2000, V. 1500, VI. 1000, VII. 750, VIII. 500. Vsak nenagrajeni bo dobil za točko din 50. «Jutro» je razpisalo še specialno nagrado din 500 za najboljšega Jugoslovana. Vstopnina za gledalce bo: permanentna din 30, dnevna din 5. Dijaki in člani klubov, včlanjenih v Slov. šahovski zvezi, plačajo polovico. Obiskovalci turnirja se bodo lahko poslužili v času od 14. do 20. apr. polovične voznine. Na odhodni postaji kupijo obrazec K 15 in celo karto. Po potrdilu o obisku turnirja jim karta služi za brezplačen povratek. Zvezi brzo turnir moštev bo 8. t. m. ob triletni na 20. uri v poslopu drž. žel. v dvorani «Sloge».

V soboto bo simultanka velemejstra dr. Tartakoverja. Prijavnina za članke šah. klubov din 10, za nečlane din 20. Prijave sprejema Zveza ali Lj. šah. klub v kavarni «Zvezde» vsak dan od 11. do 12. ure in od 18. ure dalje.

Iz glasbenega sveta

Udruženje Južnoslovenskih Muzičkih Autora je imelo svojo redno sejo v nedeljo 20. februarja v prostorih «Glasbene Matice» v Ljubljani. Prisostvovali so ji člani upravnega odbora gg. Pero Krstić, inšpektor ministrstva prosvete, Kosta Manojlovič, rektor Muzičke akademije v Beogradu, skladatelj akademiko Živković iz Beograda, direktor «Polihimnije» F. pl. Lučić, vojni kapelnik v pokopju in skladatelj Ivan Muhvič ter slovenski glasbeniki Slavko Oster, Zorko Prelovec in Niko Štrifol. Poleg važnih sklepov za stalež članstva je bilo ugotovljeno, da dobe vsi člani organizacije pred skupščino, ki se bo predvidoma vršila v začetku aprila v Zagrebu, točno poročilo in da se po skupščini izplača vsem članom skladateljem, pesnikom, prirediteljem in založnikom po končnih računih tantijema za leto 1937.

Vsem kapelnikom in dirigentom v Jugoslaviji se naroča, naj pri glasbenih prireditvah predvsem upoštevajo domač repertoar in naj ne izvajajo samo nemških šlagerjev. Skladatelj Zorko Prelovec je komponiral na besedilo pesnice Mare J. Tavčarjeve pesem «Pomlad» za ženski in mešani zbor z baritonskim solom. Najbrže izide skladba v kratkem času v veselje naših pevskih zborov.

Bolgarsko časopisje

V preteklem letu je v Bolgariji izhajalo 470 raznih listov in 373 revij, skupaj torej 843 publikacij. Od tega je bilo 29 dnevnikov, 14 listov, ki so izhajali dvakrat do trikrat na teden, 166 tednikov, 17 trikrat na mesec, 126 štirinajst-dnevnikov, 280 mesečnikov, 8 dvomesečnikov, 17 štirikrat na leto in 186 nedoločeno po razmerah. V tujih jezikih je izhajalo 27 revij in 14 drugih listov. Po značaju je bilo: 33 političnih, 123 gospodarskih, 28 kmetijskih, 46 industrijsko-tehničnih, 56 zdravstvenih, 40 pravnih, 49 verskih, 93 pedagoških in mladinskih, 44 prirodoslovnih, 30 umetniških, 18 zabavnih in šaljivih, 76 lokalnih nepolitičnih, 9 reklamnih, 23 vojaških, 2 ženska. 35 strokovnih, 17 trgovskih in 123 drugih listov.

Oče: «Dragi sin, uči se pridno, ker ti onega, kar se enkrat naučiš, ne more nihče nikdar odvzeti!»

Sin: «Še manj pa mi more vzeti ono, česar se ne naučim!»

Posvetovalnica

za naročnike «SLOVENSKE BESEDE»

Kdor je plačal naročnino za «Slovensko Besedo», se lahko brezplačno posluži naše posvetovalnice, kjer dobi informacije:

- o vsakovrstnih vlogah na upravne oblasti, obcino, srez, banovino in na ministrstvo;
- o prošnjah za vojaške oprostitev;
- o vlogah na davčne oblasti;
- o zakonitih socialnih dajatvah; skratka
- o vsem in vselej, kadar potrebujete nasvetov, da pridobite ali očuvate socialne ali gospodarske pravice.

Na posvetovalnico sporočite pismeno svoje želje, nakar dobite takoj tudi pismen odgovor. Za odgovor pošljite znamko za 2 Din

Dopise pošljite na naslov:
«SLOVENSKA BESEDA»
Ljubljana, Šelenburgova ulica 7/II.

Pleskarsko in slikarsko podjetje

HLEBŠ JAKOB

družba z omej. zavezo

Ljubljana

Cankarjevo nabrežje št. 21

Telefon 30-70

Izvršuje vsa pleskarska, in orkoslikarska dela po zmernih cenah.

Solidna izdelava. Za vsa izvršena dela jamčimo.

Najnovejši vzorci

Najboljšo velikonočno gnjat in štajersko perutnino nudi

Slamič

Gospodstva c. 6, Prešernova 5, Napoleonov trg 3.
Na željo se gnjat tudi brezplačno skuha.

Sveže najfinišne norveško

ribje olje

iz lekarne
dr. G. Piccoli, a v Ljubljani
se priporoča bledim in slabotnim
osebam

Oglašujte v «Slovenski besedi»

Gostilna in kavarna KALIN, Glince

toči prvo vrstna štajerska, dolenska in dalmatinska vina

Mrzla in topla jedila vedno na razpolago.

Kavarna odprta do 2 ure zjutraj.

Vljudno se priporočata Rozina in Edvard Kalin